

І. П. Міщенко, аспірант
Міжрегіональної академії управління персоналом

ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РЕГІОНІ

Зазначено, що в системі взаємодії між інститутами розглядаються підтримка і припинення конкретних економічних і соціальних відносин. Інститутів стає все більше, їхній характер змінюється, з'являються нові. Тому варто мати на увазі, що впорядкована спільна діяльність усіх інститутів та інституту державної статистичної служби характеризується конкретним завданням, яке полягає в отриманні коштів для задоволення потреб інформаційних органів законодавчої та виконавчої влади і суспільство загалом. Визначено, під час створення інституту статистичної служби пріоритетними є вимоги, що забезпечують державне регулювання обсягу, умов надання інформації, дотримання конфіденційності статистичних даних. Пріоритетність інституційних норм визначається як на рівні ухвалення рішення урядом, так і на рівні державної статистичної служби.

Ключові слова: державний механізм, інформаційно-комунікаційні технології, соціальні відносини, інститут статистичної служби, інституційні норми, національна інфраструктура зв'язку, інформаційна взаємодія.

I. P. Mishchenko. State mechanism of development of information and communication technologies in region

It is noted that in the system of interaction between institutions, support and termination of specific economic and social relations are considered. Institutes are becoming more and more, their character is changing, new ones appear. Therefore, it should be borne in mind that the orderly joint activity of all the institutes and the institute of the state statistical service is characterized by a specific task, which would be to obtain funds to meet the needs of information bodies of legislative and executive power and society as a whole.

It is determined, when creating the institute of statistical service, the priority are requirements that provide state regulation of volume, terms of information provision, confidentiality of statistical data. Priority of institutional norms is defined both at the level of decision-making by the government and at the level of the state statistical service.

It is proposed to identify the main tasks of state support of domestic competitive production in the field of information and communication technologies, the development of the national communications infrastructure, the introduction of information and communication technologies in the activities of individual state authorities allocated in special state and departmental programs and projects in 7 main areas: the formation of the system standards and recommendations in the field of use of information and communication technologies in public administration; provision of effective interagency information interaction on the basis of information and communication technologies and integration of state information systems; ensuring effective interaction of public authorities with the population and economic entities on the basis of information and communication technologies; introduction of information systems for managing the activities of state authorities; creation of information systems of state authorities that provide the activities of the President of Ukraine, the Government of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine; creation of typical software and technical solutions supporting the activities of state authorities; management of the implementation of program activities.

Key words: state mechanism, information and communication technologies, social relations, institute of statistical service, institutional norms, national communication infrastructure, information interaction.

Постановка проблеми. Ринкова трансформація економіки Україні супроводжується радикальними інституційними перетвореннями. Поява нових інститутів – закономірний і об'єктивний процес розвитку ринкових відносин. Еволюція супроводжується інституційними

змінами шляхом відбору і закріплення таких форм поведінки, які найбільше сприяють виживанню і процвітанню всієї спільноти. «Соціальна еволюція, – зазначав Р. Джонсон, – не що інше, як процес відбору і пристосування образів мислення під впливом обставин спільного життя людей. Пристосування образів мислення – це і є розвиток інститутів» [1, с. 106].

Сьогоднішній стан інституційної економіки в Україні цілком підтверджує концепцію Р. Джонсона: «Інститути задають структуру спонукальних мотивів людської взаємодії – будь то в політиці, соціальній сфері або економіці. Інституційні зміни визначають то, як суспільства розвиваються в часі, а отже, є ключем до розуміння історичних змін» [2, с. 1299].

На думку С. Конте, інтегрувальні чинники – інституційний, організаційний, інформаційний – зумовлюють «однотипність» створюваних продуктів, роблять їх тотожними за соціальною й економічною формою, пов'язують їх споживачів і виробників [3]. Інформаційну взаємодію інститутів можна розглядати як ефективний інструмент пізнання реальної економіки в країні, регіоні, місті, на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний науковий внесок у розроблення питань державного регулювання інформаційної сфери зробили такі автори, як: В. Авер'янов, Г. Атаманчук, І. Бачило, Ю. Бурило, А. Васильєв, В. Копилов, Б. Кормич, Л. Кузенко, Б. Лазарєв, А. Макаренко, В. Наумов, В. Опришко, О. Радченко, О. Соснін, В. Цимбалюк, Л. Шиманський, О. Ющик та ін. Проте вченими не достатньо повно розглянуто наявні моделі регулювання інформаційної сфери та визначено державні механізми розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у регіоні.

Мета статті – аналіз визначення проблем та передумов створення державного механізму розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у регіоні.

Виклад основного матеріалу. Регулювання спільної діяльності всіх інститутів засноване на взаємодії з використанням ІКТ і статистичних даних, що виражається в спеціальних діях, у зовнішній фіксації таких соціальних відносин. Основна функція інститутів – виконання правових норм і встановлених правил. У системі взаємодії між інститутами розглядають підтримку і припинення конкретних економічних і соціальних відносин. Інститутів стає все більше, їхній характер змінюється, з'являються нові. Тому варто мати на увазі, що впорядкована спільна діяльність всіх інститутів та інституту державної статистичної служби характеризується певним завданням, яке передбачає добування коштів для задоволення потреб в інформації органів законодавчої та виконавчої влади і суспільства загалом.

Традиційні наукові уявлення не досить повно розкривають соціально-економічну взаємодію між інститутами, які засновані на обміні інформацією. Найбільш повною і достовірною є в даний час статистична інформація. Вона може виступати як міра, яка зменшує невизначеність знання про досліджуваний інститут, процес або явище в соціально-економічному становищі суб'єкта [4]. Статистична інформація вирішує завдання адекватного відображення взаємодії інститутів, що відбувається на території їх знаходження.

Під час створення інституту статистичної служби пріоритетними є вимоги, що забезпечують державне регулювання обсягу, умов надання інформації, дотримання конфіденційності статистичних даних. Пріоритетність інституційних норм визначається як на рівні ухвалення рішення урядом, так і на рівні державної статистичної служби.

Відсутність цього документа ускладнювала проведення реформ в області статистики. У результаті ухвалення закону були створені правові основи реалізації єдиної державної політики у сфері офіційного статистичного обліку, спрямованого на забезпечення інформаційних потреб держави і суспільства в повній, достовірній, науково обґрунтованій і своєчасно наданій офіційній статистичній інформації про соціальні, економічні, демографічні, екологічні й інші громадські процеси в Україні.

До початку 1997 р. склалися сприятливі для реформування державної статистики передумови [5, с. 25]. Зміна інституційного середовища, а саме поява нових форм господарювання, різноманіття форм власності, значне зростання кількості суб'єктів господарювання, спричинила зміни методології й організації статистичних спостережень і технологічних процесів збирання, оброблення і передачі інформації. Органи статистики здебільшого відмовилися від суцільного методу обстеження підприємств і перейшли до широко використовуваного у світовій практиці вибіркового методу, що базується на теорії ймовірності та математичній статистиці. Впровадження вибіркової методології в статистичну практику зумовлене необхідністю здійснення якісного дослідження в умовах докорінної зміни в економіці України, що спричинило значне збільшення кількості спостережуваних суб'єктів господарювання з одночасним зниженням якості наданої ними первинної інформації.

Застосування вибірових методів, заснованих на принципах випадкового відбору, дозволяє зробити науково обґрунтовані висновки про всю досліджувану сукупність, водночас контролювати точність отриманих результатів, скоротити трудові і фінансові витрати на дослідження, забезпечити виконання завдання отримання об'єктивної інформації про найважливіші економічні і соціальні процеси, що відбуваються в країні [6].

Не ставиться завдання цілком відмовитися від суцільних досліджень. Статистичні спостереження за станом економіки країни й окремих її секторів будуть базуватися на проведенні раз на 5–10 років суцільних досліджень – економічних переписів, у проміжках між якими проводитимуться періодичні вибіркові дослідження з різних напрямів. Застосування ценового підходу, коли великі і середні підприємства всіх форм власності спостерігаються за суцільним обліком та звітністю, малі підприємства – вибіровими методами спостереження, дозволяє здешевити і спростити систему статистичного спостереження, а також підвищити достовірність обліку завдяки більш ретельному обробленню даних вибіркової сукупності.

Розвиток системи державної статистики в сучасних умовах неможливий без використання сучасних інформаційних технологій, які базуються на високопродуктивних обчислювальних і телекомунікаційних засобах, інтегрованих в єдину інформаційно-обчислювальну систему. Створення локальних обчислювальних мереж стало необхідною умовою для початку процесу модернізації системи оброблення статистичної інформації та вдосконалення інформаційних потоків на основі перспективних програмно-технологічних рішень. поетапне нарощування обчислювальних потужностей серверних вузлів і обчислювальних ресурсів робочих станцій внесло кардинальні зміни в процес розроблення статистичних даних [7]. Використання нових сучасних інформаційних технологій дало можливість економістам стати безпосередніми учасниками розроблення статистичних даних, що позитивно відбилося на якості методологічних досліджень і достовірності статистичних даних, які подаються користувачам.

Серед перехідної економіки радикально змінює погляди користувачів на статистику. Характерні особливості процесів ринкової економіки, зростання міжнародних зв'язків і державного впливу, значення інформації як виробничого чинника приводять до постійного зростання потреб у статистичних даних і зведених цифрових матеріалах – макроекономічних розрахунках, національних рахунках.

Лібералізація економічної системи об'єктивно приводить до збільшення ролі користувачів статистики. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються зараз, відображені в офіційній статистичній інформації. Коло користувачів статистичної інформації досить широке і охоплює органи державної влади всіх рівнів, комерційні і некомерційні організації, навчальні заклади та дослідницькі організації. Економічна статистика забезпечує надання важливої цифрової інформації про рівень і можливості розвитку країни. Вона є одним із вирішальних орієнтирів політики, сприяє об'єктивному обговоренню конкретних питань (не тільки економічної

політики держави) і задоволення потреби в інформації всіх осіб і установ, залучених до процесів політичного життя. Дуже трудомістка робота із забезпечення необхідних для цих цілей даних є важливим державним завданням, виконання якого ставиться в обов'язок «офіційній статистиці». Роль офіційної статистики в економіці ринкового типу докорінно відрізняється від її ролі в централізованій економіці.

Однією з істотних відмінностей між централізованою і ринковою економікою є обсяг завдань офіційної статистики. У централізованій економіці офіційна статистика була інструментом контролю виконання плану. Її основне завдання полягало в забезпеченні органів державного управління і партії інформацією, що дозволяє порівнювати планові завдання з фактичним становищем. Статистика була інструментом не тільки управління, а й агітації і пропаганди. І тільки партійні органи мали право вирішувати, чи будуть статистичні показники опубліковані, в якій формі. Статистичні показники за окремими підприємствами (мікродані) могли використовуватися для нестатистичних цілей. Зведені підсумки (макродані) були закриті, і питання про їх опублікування вирішували партійні органи. Для офіційної статистики в умовах ринкової економіки практично в усіх цих аспектах характерно інше становище [8]. Мікродані є конфіденційними. Макродані мають бути доступними для кожного. Статистика служить суто для орієнтації й аналізу в області економіки.

Водночас варто зазначити дуже важливу проблему застосування правових норм у сфері інформації – відносну новизну таких правових відносин, відсутність глибоких теоретичних досліджень інформації як об'єкта правового регулювання.

Якщо проблеми інформаційних правовідносин в європейських країнах можуть бути вирішені в межах більш традиційних для закордонного законодавства правових інститутів (інтелектуальної власності, персональних даних, відкритості державної інформації, недоторканності приватного життя тощо), то в українській реальності законотворчого процесу початку і середини 90-х рр. минулого століття дотримання наукової об'єктивності та професійної сумлінності часом було чимось вторинним, неактуальним порівняно з вимогами сьогочасної кон'юнктури, прагненням домогтися перемоги в міжвідомчих суперечках.

Однак деякі правові питання, пов'язані з розвитком у нашій країні інформаційного суспільства, вирішені. Закон запровадив визначення двох найважливіших суб'єктів інформаційних правовідносин – володаря інформації й оператора інформаційної системи. Найважливіша правомочність власника інформації – право дозволяти чи обмежувати доступ до інформації, визначати порядок і умови такого доступу. Створення інформаційних систем різного призначення і забезпечення доступу до інформації, яку вони містять, згадується як функція державних органів і органів місцевого самоврядування поруч з їхньою участю в розробленні та реалізації цільових програм застосування інформаційних технологій. Що стосується державних інформаційних систем, то вони створюються в цілях реалізації повноважень державних органів і забезпечення обміну інформацією між ними.

Отже, у дослідженні обґрунтовано основні передумови перетворення інформаційного забезпечення державного управління соціально-економічним розвитком регіонів України: традиційні моделі управління регіоном виявилися неадекватними інформаційним можливостям; ТОДС мають значні статистичні ресурси; нові підходи до використання ІКТ дають можливість реалізації чинників, що впливають на ефективність державного управління, на основі РСІАС; зміна інституційного середовища в 1990-х рр. супроводжувалася появою нових форм господарювання, різноманіттям форм власності і значним зростанням числа суб'єктів господарювання; інституційні перетворення вплинули на закони в області інформатизації і статистики, а також на державну програму статистичних робіт, види економічної діяльності, які підлягають спостереженню, методи збирання, оброблення та надання інформації; використання ІКТ

сприяло модернізації управлінських процесів, що забезпечують підтримку ухвалення рішень з основних завдань державного управління, спрямованих на задоволення потреб суспільства.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Одними з основних завдань є: забезпечення ефективної міжвідомчої інформаційної взаємодії, побудова єдиної інформаційної вертикалі державного управління, підвищення доступності державних послуг для населення й організацій, а також рівня кваліфікації професійної підготовки працівників органів державної влади у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Завдання державної підтримки вітчизняного конкурентоспроможного виробництва у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку національної інфраструктури зв'язку, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність окремих органів державної влади виділені в спеціальні державні і відомчі програми і проекти.

У програмі передбачається реалізація заходів за 7 основними напрямками:

- 1) формування системи стандартів і рекомендацій у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні;
- 2) забезпечення ефективної міжвідомчої інформаційної взаємодії на основі інформаційно-комунікаційних технологій та інтеграція державних інформаційних систем;
- 3) забезпечення ефективності взаємодії органів державної влади з населенням та суб'єктами господарювання на основі інформаційно-комунікаційних технологій;
- 4) впровадження інформаційних систем управління діяльністю органів державної влади;
- 5) створення інформаційних систем органів державної влади, що забезпечують діяльність Президента України, уряду, Верховної Ради України;
- 6) створення типових програмно-технічних рішень підтримки діяльності органів державної влади;
- 7) управління реалізацією заходів програми.

Успішне виконання даної програми є запорукою налагодження ефективних інформаційно-комунікаційних зв'язків між усіма гілками й інститутами державного управління.

Список використаних джерел:

1. Johnston R. Service operations management: return to roots. *International Journal of Operations and Production Management*. 1998. Vol. 19. № 2. P.104–124.
2. Johnston R. Service operations management: from the roots up. *International Journal of Operations and Production Management*. 2005. Vol. 25. № 12. P.1298–1308.
3. A Software Metrics Survey / S.D. Conte, H.E. Dunsmore, V.Y. Shen, W.M. Zage. Purdue University, Purdue e-Pubs, USA. 1987. URL: <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1620&context=cstech>.
4. Sirias C. Project Metrics for Software Development. 2009. URL: <http://www.infoq.com/articles/project-metrics>.
5. Оценка и управление качеством процесса разработки программного обеспечения на основе моделей зрелости / В. Шеховцов, М. Годлевский, И. Брагинский. *Восточно-Европейский журнал передовых технологий*. 2011. Т. 5. Вып. 2 (53). С. 22–27.
6. Соглашение об уровне услуг. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/SLA>.
7. Соглашения об уровне обслуживания / Электронный ресурс сообщества программистов. URL: <http://habrahabr.ru/post/27883/>.
8. Nancy Y.N. Metrics for Agile Projects: Finding the Right Tools for the Job. An ESI International White Paper. URL: <http://www.projectsmart.co.uk/docs/metrics-for-agile-projects.pdf>.